

Kriminaliteta in Evropol

Janez Pečar*

Nekajletna prizadevanja tako politikov kot policistov posameznih držav Zahodne Evrope oziroma dvanajstere kažejo na uspeh pri organizaciji Europol, ki naj bi začel delovati z oktobrom 1994 v Haagu. Na ta način bo poleg dosedanjih oblik policijskega združevanja v Evropi vendarle prišlo do tiste stopnje povezanosti nacionalnih policij, ki vsaj v najnujnejšem pogledu zagotavlja določene operacionalno-funkcionalne, meddržavne, kadrovske in še kake druge potrebe po sodelovanju držav članic Evropske unije. Ker Vzhodna Evropa ostaja izven Europol in prav tako verjetno še nekatere druge države, ki so v tranziciji, zaradi katere se srečujejo z »eksplozijo« zlasti organizirane kriminalitete, je zamisel s svojo realizacijo »Evrope brez meja« predvsem polovična. Zato se rekonceptualiziranje dejavnosti te organizacije nakazuje že vnaprej, kajti sicer bo Zahodna Evropa nenehno ogrožena od tam, kjer bodo ostali nepovabljeni in vsi tisti, ki bi kakorkoli potrebovali sodelovanje pri oblikovanju enotnejše celinske notranje varnosti, predvsem »Evrope tujcev« naslednjega stoletja.

Slovenija se mora vključevati, poleg vseh drugih možnosti tudi v mednarodnem notranjevarnostnem pogledu, v različne sodobne policijske integracije že zaradi svoje majhnosti in zaradi grožnje evropeizacije njenega lastnega kriminala, predvsem organiziranega in gospodarskoposlovnega tipa. V tem kontekstu pa se mora prav tako prilagajati ustreznim mednarodnim standardom, tako glede znanja, organizacije, komunikacij, rabe tehnologije itd.

Ključne besede: kriminaliteta, policija, mednarodno sodelovanje, Interpol, Europol.

UDK 351.741:01.25(4) EUROPOL

A posse ad esse

non valed consequentia

(Ne sklepajmo iz možnega na dejansko)

Če k evropski celini prištejemo še Veliko Britanijo, potem je v tem delu sveta kar precej »policijskih sistemov« z vsemi njihovimi zgodovinskimi značilnostmi, kot pravijo, iz »Napoleonovih in nacional-socialističnih časov«. ¹ Te se v sodobni družbeni »kontrolizaciji« ohranjajo še danes tudi z ustreznimi regulacijami, ki jim dajejo pomemben pečat za ohranjanje politike vsake družbe. Ta raznovrstnost pa marsikdaj ustvarja dosti zmede v zatiranju deviantnosti in vzdrževanju javnega reda. Kljub lanski 70-letnici obstoja Interpol, ki je s svojo preteklostjo gotovo spoštovanja vredna organizacija, prihaja do tega, da današnjemu vzdrževanju »notranje varnosti« le-ta ne ustreza več tako kot bi želeli. Zato **prihaja do zamisli o Europolu** s pristojnim izvršnim uradom, ki bi bil ob Interpolu in z njim hkrati bolj primeren za evropske zahteve po varnosti. Vojaški obrambni koncept že dolgo deluje, glede na to, da sta nekoč obstajala dva bloka, medtem ko so predlogi o skupnem sodelovanju pri zagotavljanju notranje varnosti posameznih držav še v nastajanju. V tem se nedvomno vidi razložek glede dojemanja nevarnosti od zunaj, od tistega, kar naj bi predstavljalo ogrožanje od znotraj. Globalna oziroma svetovna politika zoper sovjetski blok je precej dosegla zblizanje držav na vojaškoobrambnem področju kot so policije posameznih držav prišle do spoznanja, da je tudi za »notranjo varnost« potrebno sodelovanje — vsaj pri posameznih vprašanjih.

Dojemanje obojega, tako zunanje kot notranje varnosti, je odvisno predvsem od politike. Zato policija — kot »dekla politike«, če zopet uporabim ta

že nekoliko zastarel in konvencionalen pogled nanjo, gotovo sama ne more več od tistega, kar je doslej dosegla s svojo organiziranostjo v Interpolu. Le-ta ima za sodobni kriminal dosti omejitev, ki ga drži na ravni tradicionalnega in klasičnega policijskega sodelovanja, morda še ob miselnosti, izhajajoči iz prve polovice tega stoletja. Toda danes je tudi kriminalni svet precej drugačen in dosti bolj nevaren kot je bil, ko so se policijske organizacije začele povezovali, dostikrat z velikim entuziazmom o svoji potrebnosti in uspešnosti v prizadevanjih za omejevanje deviantnosti.

Danes ne velja gojiti nobenih iluzij več, ampak je treba tvegano ocenjevati čas, v katerem smo, z vso neizprosno nevarnostjo, ki nam jo prinaša z ustreznim kriminalom najrazličnejših vrst, še posebej pa s čedalje bolj organizirano in motivirano koristoljubnostjo, tako značilno tudi za sodobno ekonomiko. Pri tem seveda ne gre pozabiti na vse tisto, kar nastaja poleg nezakonito organiziranega koristoljubja še z nasiljem in spolnostjo. **Koristoljubnost, nasilje in spolnost** tudi danes, morda bolj kot kdajkoli poprej, **obvladujejo kriminalni svet**, ki se mu v prvi vrsti upira policija. Z rastočo kriminalno nevarnostjo pa tudi policijske organizacije vstopajo v središče pozornosti in boj s kriminalom je že »ultima ratio« tudi evropske sedanosti, kar dokazujejo prenekatere mednarodne oblike sodelovanja držav Evropske unije, ki so jih ustanovili v bližnji preteklosti.

Policija, kjerkoli po svetu, je »varuh notranjega miru« in brezskrbnosti, ki sta čedalje bolj ogrožena. Policijski sistem v Evropi pa je preveč raznolik, da bi lahko deloval učinkovito in organizirano, samo profesionalizacija policije pa je premalo, da bi odpravili razlike, ki nastajajo zlasti v najbolj kriznih situacijah. Tudi **nove dolžnosti policije v sodobni družbi**

* Janez Pečar, diplomirani pravnik, doktor znanosti, redni profesor za kriminologijo, Rozmanova 2, 61000 Ljubljana.

¹ Rebscher, s. 318.

terjajo nove strategije delovanja in unificiranje človekovih pravic ter državljskih svoboščin je za policijo naravnost izziv, da se začinja njena dejavnost podrejata univerzalnim posebnostim ravnanja z ljudmi. Toda, to ni več samo »stvar« policije, marveč predvsem politike z ustrežno državno zakonodajo, ki ji z mednarodnimi konvencijami, resolucijami, priporočili in drugimi ustreznimi normami nalagajo, kako delati in ne nazadnje določajo tudi razmerja med policijo in državljani — pri njih doma. To gotovo pomeni, da se čedalje bolj približujemo stanju, ko bomo v mirnem času povsod enako obravnavani, ne glede na del sveta, v katerem se bomo znašli. Toda, to je še vedno iluzija, vendarle je bolj imeti jo kot biti brez nje, kajti tudi v iluzijah je mogoče videti — vizije. In ni morda modna muha, da se **veliko nacionalnih policij danes ukvarja z vprašanji, kakšne bodo ob prehodu v naslednje tisočletje.**

Nekatere današnje policijske organizacije v različnih državah in ob ustreznih politikah v zadnjih letih zelo zaposluje združevanje policij evropskih držav v enotnejšo tvorbo. Smisel povezovanja je v organizaciji ustreznega delovanja, ki naj bi policijam omogočilo postati enakopraven partner, predvsem kakorkoli organiziranemu sodobnemu kriminalu in novim oblikam deviacij, ki pretežno presega-jo nacionalne okvire in se prav tako povezujejo. **Povezovanju na eni strani mora takoj slediti združevanje na drugi.** Zato ima to pisanje predsem namen predstaviti nekaj pogledov na policijsko sodelovanje v Evropi, tudi s spoznanji tistih strani, od koder prihaja največ navdušenja za — Europol, ne glede na hipotezo, ali gre za mit ali za resničnost.

1. MEDDRŽAVNI ODNOSI V EVROPI

Z družbenopolitičnimi in z gospodarskimi spremembami v Vzhodni Evropi, ki je bila po ekstremnih izhodiščih zahoda dolgo časa, kot so dejali, »behind the iron curtain« (za železno zaveso), so nastala drugačna gledanja na varnost v Evropi, in sicer ne le v vojaškoobrambnem, marveč tudi v notranjevarnostnem smislu. Tudi najnovejša izhodišča z zamisljivo »partnerstvu za mir«, zlasti z višegrajsko skupino (Poljska, Češka, Slovaška in Madžarska) in v zvezi s politiko zahoda, vključno z ZDA do Rusije in Ukrajine, kažejo na popuščanje v mednarodnih odnosih. Še posebej zato, ker ne obstajata več dva bloka, ki sta ves čas po drugi svetovni vojni »netila« hladno vojno, tekmovanje (tudi obveščevalnih oziroma tajnih služb) in gospodarsko razlikovanje med obe-

ma stranema. Neenotna porazdelitev dobrin v nekdanjih blokkih že ves čas vzbuja nenehne težnje po migrantskih gibanjih iz Vzhodne Evrope v Zahodno, ki se z zadnjimi spremembami ne umirjajo, marveč celo naraščajo in narekujejo **potrebo po omejevanju preseljevanja** in izdajanja dovoljenj za bivanje ter podeljevanja državljanstva.

Zato je morda dopustno reči, da so se odnosi med nekdanjima blokoma izboljšali na vojaškoobrambnem in meddržavnem globalnem političnem področju, toda tega ne bi mogli trditi za notranjevarnostnega, kljub različnim multilateralnim in bilateralnim dogovorom. Le-ti namreč sami po sebi, kjer sploh so in kakršni so, kažejo na skrb, bojazen in strah pred nevarnostmi, ki nastajajo zaradi zблиževanja v mednarodnih migracijah, ki jih vedno spremljata kriminal in nered. »Zahodna Evropa se polagoma odpira proti Vzhodni Evropi, ali prej bi lahko rekli, da se Vzhodna Evropa odpira kriminalcem Zahodne Evrope«². Toda **tranzicije**, s katero prehajajo posamezne družbe Vzhodne Evrope v novo ureditev, same **ustvarjajo neslutene možnosti za nastajanje deviantnosti**, ki se od tam prav tako širi na Zahod, kar močno čutijo zlasti v Nemčiji in Avstriji. Zato tudi državne meje niso posebna ovira za storilce raznih kaznivih dejanj z mednarodnimi razsežnostmi, prej so velika ovira za učinkovitejše delovanje katerekoli domače policije, vključno s kazenskim pravosodjem, oba pa sta zato pod nenehnim udarom kritik glede ustreznosti delovanja. In kljub željam, da naj bi ljudje živeli drug ob drugem in ne drug proti drugemu, se »tujstvo« povsod politizira, radikalne skupine v imigrantskih deželah postavljajo omejitvene zahteve, čestokrat konfliktno z normativnim redom, ter opozarjajo na potrebo po narodnostni monolitnosti ter na interes po visoki nacionalni integraciji. Tujci pa večinoma ne kažejo zanimanja za asimilacijo, vsaj ne takšno, ki ustreza večinskemu narodom, kar gotovo **motivira sovraštvo do drugačnih in različnih.** In namesto da bi v evropskih državah, ob političnih prizadevanjih za sožitje, prihajalo do medsebojnega razumevanja, se rojeva konfliktnost, ki se najbolj kaže s kriminalom nasilja in obujanja preživelih ideologij, ne nazadnje z različnimi oblikami levega in desnega ekstremizma. Hitrost spreminjanja tradicionalnih vrednot je tolikšna, da ji težko slede državne regulacije in zato marsikje **nastaja kriza zaupanja**, kljub težnjam, da naj bi Evropa čedalje bolj postajala enotni gospodarski prostor in predsem povezana s tradicionalnimi vrednotami, čemur se povsod upirajo različne militantne skupine, ki predvsem v spopadih s polici-

² Lommel, s. 354.

jo kažejo na svoje razredne in strankarske strukture s pripadajočimi ideologijami, če ne pa vsaj z ustreznimi mišljenjskimi vzorci.

Posamezne državne ureditve s svojimi regulacijami in različno politično vsebino najbolj kažejo svoje strukturne omejitve. Toda nekatere »politike«, ki jim je težko dokazovati, kaj se skriva v ozadju glede dominacije nad Evropo (morda Nemčija in Francija), se **trudijo za »evropskost« kot počutje**. Evropeizacija kot motivacija za skupnost je gotovo določena s političnimi cilji, ki jim je »združena« Evropa sredstvo za marsikaj, kar je morda še težko dojeti, ker smo v Evropi še preveč ujeti v preteklost in smo zato ne le sumničavi, ampak tudi dostikrat maščevalni. Toda, **evropeizacijo spremljajo deviacije**, s katerimi bo morala računati vsaka policija, ne glede na to, ali je nacionalna ali »kontinentalna«, kakršno si predstavljajo z njeno integracijo v evropskem prostoru, ne nazadnje tudi z »Evropo brez meja« in enotnim notranjim evropskim tržiščem in ko bodo za optimiste končane »militaristične konfrontacije«, »porazdeljevani na ideološke bloke« in ko se bo odpiral »skupni evropski trg«³ v okviru Nata kot »obrambne zveze brez sovražnikov«.⁴ Takrat bodo seveda podani ustrežnejši pogoji za zamisli o Europolu, ki se sedaj pojavljajo.

V tem, tako političnem kot gospodarskem kontekstu, pa si mora tudi katerakoli država na tem kontinentu najti ustrezno mesto, bodisi sama zase bodisi v okviru vseh skupaj, zlasti glede na to, da **svoboda, razvoj in spremembe ter skupni trg prinašajo še več kriminalnih možnosti** kot jih je bilo v posameznih državah doslej. Še posebej pa bo treba paziti na vzdrževanje ravnovesja med »spremembami prebivalstva in mednarodno varnostjo«.⁵

2. EVROPSKE VARNOSTNE RAZMERE — MEDNARODNI KRIMINAL

Vplivanje na stopnjo kriminalne obremenjenosti katerekoli družbe se je, kljub različnim prizadevanjem doslej, v glavnem pokazalo kot Siziſovo delo. Povsod je mogoče ugotoviti, da je znižanje deviantnosti zelo težavna dejavnost, ki nikjer ne rojeva pričakovanega uspeha. Čeprav se, vsaj v sodobnih družbah, policija z različnimi posegi vključuje v preprečevanje, pa je **upravljanje** z domnevno kriminalno vzročnostjo in etiologijo drugih odklonskih pojavov **izven njenega dosega**, čeprav se zdi, da je

policija še najbolj odgovorna za to, kar se kje dogaja in kar kdo nezaželenega počenja. To gotovo izhaja že iz tega, da je prav policija prvi mehanizem, ki je sposoben nekaj storiti, ko se kaj pojavi, in ravnati z ljudmi kot z devianti. Ker pa naj bi bili vzroki za deviacije zlasti tudi socialni, gospodarski in kulturni, in to še na globalni, državni, regionalni, komunalni oziroma lokalni ravni, poleg tega, da so še posebej čisto osebni, jih nihče ne more obvladovati tako daleč, da bi lahko rekli, da je ustvarjena zadovoljiva »kontrolizacija«. Ta naj bi se uspešno postavljala v bran nezakonitosti in neredu, preprečevala različne krize in sploh odvracala nas ljudi, da ne bi delali tistega, česar ne smemo. Poleg tega pa nenehno nastajajo novi pojavi, ki jih nismo bili vajeni in porajajo se stari problemi v novih oblikah, ki zahtevajo obravnavanje deviantnosti v različnih variacijah. Na le-te **tudi kaznovalno pravo najpogosteje ni pripravljeno**. Zato sta kazensko pravosodje in policija nezmožna ustrezno ukrepati. To se zlasti kaže na Slovenskem v zadnjih letih, ko se pojavljajo raznovrstna politično spodbujevana gibanja z željami po oblikovanju antikriminalnega javnega mnenja in ne nazadnje izvendržavno delovanje zoper gospodarski kriminal, korupcijo, odtekanje kapitala v tujino itd.

Evropa, kot menijo nekateri, postaja »paradiž za kriminalce«,⁶ zlasti s svojo »evropeizacijo kriminalite in storilcev«. Po svetu in tudi v Evropi se širi celo azijska mafija. Predvidevajo, da bo v naslednjih petih letih za zahodnoevropska mesta najnevarnejši kriminal, ki bo prihajal iz Srednje in Vzhodne Evrope ter Rusije. Čedalje več denarja se bo stekalo v »mamilske karteke«, ki se bodo oboroževali z orožjem, kupljenim v Vzhodni Evropi. Kdor pa ima veliko, zlasti neobdavčenega in nekontroliranega denarja, se prav tako povezuje še s politiko, vpliva nanjo, »pere« denar, ga vlaga v zakonite posle in tekmuje tako med seboj kot z drugimi. Zato je **organizirani kriminal na pohodu** in »Evropa brez meja« ga bo še bolj internacionalizirala, ker bo motiviranost zanj naraščala z razvojem mednarodne trgovine ter prometom in olajšavami na mednarodnem tržišču. Prav tako se bo Evropa spopadala z raznimi finančnimi delikti, kriminalom zoper okolje, konvencionalnim kriminalom, tako zoper premoženje kot spolnost, čedalje bolj oboroženim in nasilniškim. Nasilje v Evropi je čedalje bolj nasilje revnih zoper bogate, domačinov zoper tujce (sovrastvo do drugačnih, oziroma t. i. hate crime) in že sedaj je težko obvladovati politične, narodnostne in etnične konflikte (na Balkanu to ne uspeva niti z mednarodnim

³ Walter, s. 138.

⁴ Mojca Drčar Murko, Delo, 12/1-1994, s. 3.

⁵ Freedman/Saunders.

⁶ Ulber, s. 81.

posredovanjem in navzočnostjo vojaških sil Združenih narodov). Zato **na evropsko prizorišče vstopajo različni življenjski in strateški interesi**, ne nazadnje tudi s »politiko do bližnje tujine«, s posebnimi političnoekonomskimi zahtevami in različnimi silami, ki jih predstavljajo nacionalisti, fundamentalisti in celo mudžahidi, vrstijo se kršitve mednarodnega prava, nastajajo eksplozivne socialne razmere in različno sovraštvo, tudi s pošiljanjem »terorističnih poštnih paketov« in terorjem po telefonu (Telefonterror). Kot specialnost, ne samo za Evropo, se kažejo še različna **kazniva dejanja države in strukturalno nasilje z množičnimi žrtvami**, gospodarsko vohunstvo in novi pojavi ogrožanja nacionalne »notranje varnosti«. Le-ti so v posameznih državah različni, marsikdaj tudi odvisni od njihove občutljivosti in počutja javnosti, ki čedalje manj zaupa v državne mehanizme obvladovanja kriminalitete.

Ogroženost ustvarja potrebo po samovarovanju: pred tatvinami (žepnimi, avtomobilov, v prodajalnah itd.), pred goljufijami s čeki in ponarejanjem ter »plastičnim« kriminalom, tja do vlomov in nediscipliniranosti v javnem cestnem prometu. Toda **tradicionalni kriminal**, ki večinoma zaposluje policijo in pri katerem je še najbolj uspešna, ne glede na to, kako nastaja etiološko in kakšen je fenomenološko, **ni primerljiv**, zlasti ne z materialno in moralno škodo, organizirani kriminaliteti višjih slojev, ki svoj poklic, sposobnosti in družbeni status zlorablja za bogatenje. Policija se že od nekdanj, zlasti pri odkrivanju in dokumentiranju, težko spopada z intelektualno kriminaliteto, poslovnim kriminalom in podobnimi oblikami organiziranega kriminala z raznovrstnimi združbami, ki jim je bogatenje ključno izhodišče pri doseganju ciljev. Zato so »skupinskost« v kriminalu, bogatenje s kriminalom in organiziranost v njem ter »business« z njim, razlogi za »poklicnost« v kriminaliteti, ki bo v naslednjem stoletju z naraščanjem znanja (tudi kriminalnega) in novo tehnologijo tista okoliščina, ki bo predstavljala težišče boja, ne le vsake nacionalne policije, ampak tudi vseh skupaj. Kolikor bodo hotele biti uspešne, bodo policije morale sodelovati, tako in v okviru njihovih meja kot pristojnosti.

Množični kriminal »priložnosti« pa se vedno bolj spreminja v specializirano ponavljanje ter se čedalje bolj manifestira v nepopravljiv in nevaren recidivizem.

3. POTREBE PO USPEŠNEJŠEM POLICIJSKEM SODELOVANJU

Policija stoji, zlasti na prehodu v naslednje tisočletje in še posebej v Evropi, pred posebnimi pro-

blemi, med katerimi posamezni postajajo celo dramatični. Le-ti so predvsem povezani z nekaterimi tokovi in dogodki, ki ustvarjajo **nemir v obstoječih ureditvah**, pravnih režimih in pogledih na varnost celine kot celote in še posebej v prav določenih njenih delih. To so vojna na Balkanu, radikalne spremembe v nekdanjih socialističnih državah Vzhodne Evrope, mednarodno povezovanje organiziranega kriminala, gospodarskoposlovna deviantnost in še kaj, kar je včasih tipično za posamezne dežele, kljub evropeizaciji kriminalitete, ki jo tako ali drugače omogoča tudi legitimno mednarodno povezovanje že z nastajanjem in delovanjem prenekaterih mednarodnih evropskih organizacij, ki jih je čedalje več. Kolikor ne gre za negativne pojave, ki so odraz takšnih ali drugačnih neustreznih razmer v Evropi, pa **individualna odklonskost prav tako ne stagnira** in se izraža v različnih oblikah koristoljublja, nasilja in upora zoper obstoječe stanje. Za policijo katerekoli države v Evropi tudi niso brez teže prav določene migracije s spreminjanjem strukture prebivalstva, ki poleg vsega drugega še posebej pogojujejo ksenofobijo in ustvarjajo gibanja za nacionalno oziroma etnično čistost.

Policija katerekoli države naj bi zagotavljala javni red in mir, brezskrbnost ljudi glede njihovega življenja in premoženja in notranjo varnost države sploh. Med vsemi kontrolnimi mehanizmi je samo policija tista, od katere zahtevajo, ne le pravočasno obveščenost o tem, kaj se kje dogaja, marveč tudi uravnavanje pojavov in ljudi v zaželele smeri in pričakovano stanje. Navadno se ne javnost, ne politika in ne oblast ne spomnijo še na koga drugega, da bi moral kaj storiti za normalizacijo konfliktov, do katerih je prišlo ne glede na to, kaj so bili razlogi zanje. In ker Evropa ni velik kontinent, ker je po svojih nacionalnih, državnih, gospodarskih, kulturnih, zgodovinskih, verskih, socialnih in drugih posebnostih izredno raznolik del sveta, z veliko diferenciacijo med velikimi in malimi skupinami ljudi, z bogastvom in revščino, razvojem in zaostalostjo, z mirom in tenzijami, urejenostjo in dezorganizacijo, s spoštovanjem človekovih pravic in z uničevanjem ljudi, je slej ko prej **moralo priti do zamisli o potrebi tesnejšega sodelovanja med nacionalnimi policijami**. In to gotovo najprej v okviru držav Evropske unije in kasneje še kako drugače in s kom drugim. Čeprav se o tem ne govori, se pri tem vendarle pretežno misli na dvanajsterico, v okviru katere že potekajo različni integracijski procesi izven policijskega združevanja.

Četudi se z evropsko policijsko integracijo ukvarjajo prenekateri drugi evropski policijski strokovnjaki, vendarle največ spodbud zamisli, predlogov,

rešitev, pa tudi pomislekov prihaja iz Nemčije. To gotovo kaže na vlogo te države v »Evropi naslednjega stoletja«. Nemški pomen postaja, sicer počasi in previdno, vedno večji. Policija te države kot mehanizem, ki je odgovoren za domačo notranjo varnost pa čuti, vsaj kaže tako, potrebo po pravočasnem odzivanju tudi na izvendržavne zahteve po varnosti Evrope kot določenega »dela sveta brez meja« v bližnji prihodnosti. In ker je »velika« Nemčija za sedaj obremenjena z mnogimi policijskimi problemi Evrope, ki jih rojevajo širše politične, gospodarske, socialne in predvsem prebivalstvene razmere (predvsem zaradi priključitve Vzhodne Nemčije), je normalno, da nemška policija prednjači v evropskih integracijskih procesih, ne glede na to, kakšno vsebino ji lahko še pripisujemo, ne nazadnje tudi vse tisto, kar je v ozadju (Hintergedanken). **Potrebe po združevanju** bi lahko razvrstili v naslednje možnosti.

Organizacijske. Interpol kot svetovna organizacija, kljub možnosti za regionalne oblike delovanja, ne zadošča za evropske razmere, kakršne so v zadnjem desetletju. Zato se nujno pojavlja zahteva po novem in drugačnem zblizevanju nacionalnih policij, ko naj bi se povezovali različni interesi v skupne cilje na širšem območju. S skupno organiziranostjo je lažje ne le usmerjati delo državnih policij, ampak jim tudi pomagati, če jih že ne nadzorovati.

Operacionalnofunkcionalni. Kolikor so si »policijski problemi« v posameznih delih Evrope kolikor-toliko podobni, se jih je mogoče lotevati skupaj, tako intelektualno kot praktično. Ker gre za razmeroma majhno celino, je v Evropi ob prodornosti in uspešnosti policije na enem koncu, pričakovati prodor zlasti organiziranega kriminala, na drugem. In kolikor gre za »amplifikacijsko spiralo deviantnosti« na prvem področju, se pri drugem nato srečamo s »kriminalnim valom«, odmaknjenim zaradi obvladovanih »policijskih« nevarnosti. Evropa pa potrebuje vsaj približno prodorno učinkovitost, če naj njena policija ustreza pričakovanim prestavam o boju zoper evropeizirani kriminal. Ta pa zahteva določeno stopnjo centralizacije in poenotenje policijskih sistemov, ki jih je v Evropi gotovo preveč, glede na potrebno »unifikacijo«.

Meddržavne. Različnost držav z njihovimi regulacijami, neprimerljivimi policijskimi organizacijami, nezdržljivo tehniko, različno stopnjo učinkovitosti in prodornosti, problematiko itd., prav tako terja skupno delo. Tu pa nastajajo najrazličnejši pomisleki glede suverenosti ter zamotani problemi popuščanja in prilagajanja.

Kadrovske. Za policijo, tudi glede mednarodne povezanosti in sodelovanja, so poleg drugih zahtev

še posebej pomembni ljudje. Sodelovanje naj bi omogočilo predvsem tudi izobraževanje, usposabljanje, enotnejše šolske programe, izmenjavo strokovnjakov in potreb po znanju prav določenih jezikov. Hkrati pa evropsko policijsko integracijo čaka tudi ustanovitev neke centrale, in še posebej, organiziranje posebnih ali posameznih uradov, kot npr. za mamila, za terorizem, za organizirani kriminal, za trgovino z orožjem, za migracije itd., kar sodi sicer v organizacijo. Vendar brez ustreznega osebja ni mogoče izpeljati ničesar.

4. ZAMISLI O EVROPSKI POLICIJSKI INTEGRACIJI

Mednarodni, organizirani in poklicni kriminal so že od nekdanj ustvarjali takšne politične in varnostne razmere, v katerih se je policija, zlasti v Evropi, morala na različne načine odzivati, najprej gotovo z dvostranskimi dogovori (kar velja še danes kot ena izmed možnosti konkretnega sodelovanja), in zato z usklajevanjem ustreznih interesov, nakar je prišlo do širših povezovanj, ki niso tipična le za policijo, marveč tudi za pravnike, sodnike in druge. Najbolj znana mednarodna policijska organizacija je Interpol, ustanovljen leta 1923. na Dunaju, medtem ko je že zdavnaj prej, še pred prvo svetovno vojno, znano, da so se zblizevale policijske organizacije, ne nazadnje v obliki raznih kongresov in posvetovanj. Ker pa se je Interpol v globalnem oziroma svetovnem obsegu v marsičem pokazal kot nezadosten, so začeli z regionalnimi konferencami, kolokvijmi in še posebej ustanavljanjem nekaterih območnih oziroma zunanjih uradov, kot npr. v Buenos Airesu, Bangkoku itd. Multilateralno sodelovanje je omogočilo napredovanje policijskih organizacij v posameznih delih sveta, zlasti še, če so obremenjeni s prav določenimi problemi in »policijskimi nevarnostmi«, ki se jim je treba upirati s skupnimi močmi in v zadovoljstvo vseh sodelujočih, in sicer tako, da se nobena stran ne čuti ogroženo v svoji nacionalni suverenosti in ob pričakovanjih, **da ima vsakdo od sodelujočih, glede na svoj prispevek — tudi ustrezno korist.** Toda ves čas je bilo kakršnokoli policijsko združevanje zelo previdno s »političnostjo« v reagiranju zoper deviantnost, ali drugače rečeno, policija se je doslej izredno trudila, da bi ostala predvsem na strokovni ravni boja zoper konvencionalni kriminal, čeprav so se pogledi na marsikatero vprašanje močno spremenili, še zlasti, če je šlo za varnost letalskega prometa, terorizem, mamila, ugrabitve, nadzor prometa z orožjem itd. Tem pojavom marsikdaj ni mogoče

odreči sestavin političnosti in vmešavanja držav v posamezne pojave in dogodke, toda **skrb za varnost je polagoma le premaknila previdnost pred »poli-tizirano dejavnostjo«** s prvotnih pogledov na bolj dinamično dojetanje nekaterih novejših pojavov, ki jim policija sama v posameznih državah ni bila kos.

Če so za Evropo pred leti še razmišljali o skupnem kriminalističnem uradu,⁷ v katerem bi zbirali informacije kriminalistične policije dežel — članic, so se kasnejše posamezne ureditve deloma spremenile in prilagodile prav določenim, ne le policijskim potrebam, ampak so jih **zastavili tudi širše in s pomembnejšimi organizmi**. Na to kažejo: TREV I, II, III in IV (Terrorismus, Radicalismus, Extremismus, Violence) na ministrskih srečanjih in delovnih skupinah (od leta 1976 dalje); Evropski regionalni sekretariat Interpola (1986); skupina Pompidou; Schengenski sporazum (1990); Maastrichtski dogovor Sveta Evrope itd.

Skratka: evropski problemi, ovire »notranje varnosti« vsake države posebej in vseh skupaj, so ne le policijo, marveč tudi politiko, predvsem dvanajsterice, pripravili do medsebojnega usklajevanja in načrtovanja, ne samo obrambnih in gospodarskih, ampak tudi notranje-varnostnih interesov.

Čeprav se **dosti govori o »Evropi brez meja«** ali pa morebiti prav zato, se po drugi strani vendarle pojavljajo potrebe po strožjem nadzoru na mejah ali proti zunanjim mejam, obvladovanju zračnega prostora, skupni politiki o migracijah in pravici do azila, o vizah in tujcih, skupnem boju proti narkomaniji, nezakonitem prometu s strelnim orožjem in strelivom, organiziranem kriminalu in še čem, kar bo zlasti prihajalo do izraza v bližnji prihodnosti in bo tako ali drugače motilo evropsko gospodarsko združevanje in politične naloge Evropske unije, ob morebiti še pridruženem partnerstvu za mir. Kajti političnim interesom združene Evrope mora ustrezno slediti tudi zagotavljanje **varnosti**, ki je sicer lahko različna, toda **čedalje manj deljiva**.

Od tod zamisel o Europolu in to organiziranem na način, ki bi policijam omogočal udarnejšo vlogo zoper kriminal v Evropi⁸ in skupno policijsko delovanje v domnevni Evropi brez meja.⁹ Europol naj bi predvsem ustrezal izmenjavi informacij in proučevanju stanja kriminala. Oboje bi posredoval državam — članicam, jih obveščal in opozarjal, imel banko podatkov, izdeloval strategije, vodil kriminalistične kartoteke in omogočal identifikacijo, financiral kriminalistične laboratorije in s tem v zvezi

izvajal posamezne raziskovalne projekte na različnih področjih, ne nazadnje tudi zaradi izobraževanja in usposabljanja pripravljaj različne programe, seminarje, dopolnilno izobraževanje itd. Zlasti poudarjen naj bi bil njegov informacijski sistem, ki naj bi omogočal obvladovanje evropskega prostora na »varnostnem področju«, ki zadeva »notranjo problematiko«. Europol bi se ukvarjal z iskanjem ljudi in stvari, zlasti vozil, orožja in dokumentov, omogočal pravno pomoč itd. Predstavljal naj bi nekakšen skupni »filter« za zatiranje in omejevanje kriminalitete in bil mehanizem za napredovanje mednarodnega policijskega sodelovanja v tem delu sveta, ki ga v zadnjem času ogrožajo profesionalizacija trgovine z mamili, radikalizmi, ekstremizmi in nacionalizmi različnih vrst, pranje denarja, kriminalni karteli, poslovni gospodarski kriminal in še kaj, s čimer ima današnja policija kjerkoli v Evropi čedalje več težav, ne nazadnje tudi zaradi splošnega naraščanja varstva osebnih podatkov. Le-to pa sproža **zamisljivo »klavzulah odprtega in bolj sproščenega razpolaganja z informacijami« o kriminaliteti**. Načenjajo se dileme, kako zaradi učinkovitosti policije pri zatiranju kriminalitete obravnavati človekove pravice do zasebnosti in njegove osebne suverenosti. To dvoje bo večno v navzkrižju in nenehnem nihanju, kar bo postajalo čedalje bolj očitno.

»Partnerstvo za mir« gotovo širi možnost Europol-a izven dvanajsterice, sicer bo Evropo, kakor si jo zamišlja ta skupina držav, dosti bolj ogrožalo tisto, kar bo vanjo prihajalo, kot tisto, kar bo v njej nastajalo.

5. EUROPOL — PRO ET CONTRA

Četudi je zamisel Europol-a lahko še tako pragmatično utemeljena s kriminalnimi procesi, pojavi, dogodki in deviantnimi ljudmi, s katerimi se bori v prvi vrsti policija na tem kontinentu, ima vendarle hkrati tudi **pomembne politične razsežnosti**. Ni mogoče razsojati o vseh določilnicah, ki vplivajo na združevanje najpomembnejših in najbolj razvitih držav v Evropi, ki so v zadnji vojni stale tudi na različnih straneh, ker so lahko mnoge od teh določilnic »diskretnost« politike, katerekoli, toda treba je reči, da »evforijo« o skupnem sodelovanju tudi v dvanajsterici, in še posebej v njeni policiji, motijo prenekateri kritični pogledi. Navsezadnje je v vsakem dobrem lahko tudi dosti slabega in še posebej veliko dobrega nikoli ni bilo povsem dobro. Za naš namen bi si veljalo ogledati **nekaj razlogov »za« in tiste, ki**

⁷ EKA: Ein Kriminalamt für Europa, s. 424—427.

⁸ Zachert, s. 7.

⁹ Schreiber, s. 369.

so »zoper« Europol. Gotovo pa na to vplivajo različni pogledi na prihodnost, ki naj bi jo doživljala tudi ta organizacija.

Razlogi za:

— Kriminal se ne glede na njegove geografske posebnosti internacionalizira, združuje in organizira, zato je reagiranje v kriminalni politiki sodobne družbe prav tako treba organizirati na načine, da se mu posamezne države lahko uspešno upirajo.

— Političnim, gospodarskim in drugim tokovom »Evrope brez meja« mora nedvomno slediti tudi zatiranje kriminala kot pomembna družbena dejavnost za ohranjanje notranje varnosti držav članic — vsake posebej in vseh skupaj. Čedalje več kriminalitete ima tudi mednarodne značilnosti.

— Na relativno majhnem evropskem prostoru je veliko razločkov med posameznimi državami, narodi in etničnimi skupinami, ki imajo različno zgodovinsko preteklost, kulturno in socialno raven itd. In tu je treba urediti skupno skrb za varstvo človekovih pravic in državljanskih svoboščin, ki jih ne glede na pozitivno pravo vendarle največkrat krši policija. Skupni standardi gotovo vplivajo na zmanjševanje ogrožanja ljudi od države. Zato je v tem smislu pomemben tudi psihološki učinek take organizacije.

— Skupno delovanje policij lahko ne le načrtneje, bolj organizirano in na dosti višji upravljalški ravni, vendarle opravlja neka dogovorjena politika zatiranja deviantnosti, da sploh ne omenjamo pravočasnega obvladovanja in napovedovanja posameznih nevarnosti, ki nastajajo na raznih koncih Evrope, toda vendarle z nekimi skupnimi značilnostmi.

— Kot vse skupne evropske, zlasti pa politične, gospodarske in kulturne organizacije, delujejo za Evropo prihodnosti, naj bi se tudi policija pripravljala na bližnjo prihodnost v boju z deviantnostjo in to organizacijsko, strategijsko (taktika, metodika, operatika), tehnično, kadrovsko in še kako drugače.

— Medsebojna pomoč, razumevanje in sprejemanje je lahko docela drugačno, če gre za enovitejšo organizacijo policij, združenih s skupnimi cilji, kot pa če se policije posameznih držav sporazumevajo le z bilateralnimi in multilateralnimi pogodbami.

Razlogi zoper:

— Ker je o vsaki stvari dopustno dvomiti, ni mogoče prezreti precejšnje kritičnosti do zasnov organizacije Europol. Pri tem velja omeniti zlasti naslednje pomisleke.

— Interesi nacionalnih držav glede lastne suverenosti in različnost regulacij, ne nazadnje tudi policijskih vprašanj, so v evropskih državah tolikšni, da je težko upati na poenotenja in na izročitev kakšnih zadev v reševanje drugim, čeprav neki nevtralni mednarodni organizaciji.

— Razširitev Europol na države Vzhodne Evrope je trenutno tako politično kot pravno nesprejemljivo.¹⁰ To pa pomeni ponovno delitev Evrope na dva dela, ki spominjata na čase »hladne vojne«. Kaj potem z »Evropo brez meja« na tisti strani, ki meji na »vzhod«, katerega zlasti organizirani kriminal bo v naslednjih petih letih preplaval ostali del Evrope.

— Izvršne funkcije Europol je mogoče pričakovati morda le na nekaterih področjih, kot so informatika, policijska tehnika, evropska policijska akademija, banka kriminalističnih podatkov itd., manj ali pa sploh ne pri tistih vprašanjih, glede katerih je katerakoli država lahko ljubosumna na drugo in jo želi držati v določeni oddaljenosti.

— Dokler ni enotnega evropskega kazenskega prava, tako materialnega kot formalnega, ni upati ne na popolno usklajenost policijskih akcij, ne na ustanavljanje neke posebne enote (policijske brigade) za posredovanje na kateremkoli delu Evrope, in morda prav tako ne na medsebojno izročanje storilcev kaznivih dejanj, niti ne na ustanavljanje skupnih »terenskih uradov« (nekateri si Europol predstavljajo kot FBI v Evropi). Dosedanje konvencije omogočajo namreč sodelovanje le nekaterih držav (kot npr. Benelux, Nordijske države, sodelovanje držav v skupini TREVI, itd.).

— V določenem obsegu je Europol lahko tekmeč Interpolu, ali drugače, morda bi bil lahko tudi njegov model primeren izključno samo za Evropo z njenimi značilnostmi. S tem pa se načenjajo vprašanja razmerij med njima, kaj komu, ali ne bi šlo morda za dvotirnost, ki povečuje stroške, ob hkratnem prelaganju odgovornosti in še kaj.

Skratka, zamisel zadeva na polno ovir, tako političnih kot organizacijskih, pravnih in docela pragmatičnih. In če se kaže, da so vendarle potrebne centralizirane policijske strategije, vsaj na določenih območjih ali področjih deviantnosti, so le-te določene z mnogimi regionalnimi regulacijami, ki jih je včasih težko, drugič pa sploh nemogoče odpravljati zaradi bojzani za suverenost in zaradi strahu pred nadzorstvom od zunaj. Vse je torej odvisno, **koliko se kdo lahko odreče čemu svojemu**, zaradi domnevnih skupnih koristi v prihodnosti. To pa vedno »modelirajo« politike, ki jih je vedno več kot držav v Evropi in so obenem še bolj spremenljive kot države same. Zato tudi »evroskeptikov« ni malo, tako med politiki kot med policisti.

6. SLOVENSKA POLICIJA IN EUROPOL

Slovenska policija, ki je bila na 61. Generalni skupščini (4.—10. november 1992, v Dakarju —

¹⁰ Lommel, s. 366.

Senegal)¹¹ sprejeta v Interpol, mora že zaradi tega opravljati vse obveznosti oziroma dolžnosti, ki izhajajo iz novega statusa, hkrati ko lahko pričakuje, da se bodo tudi drugi do nje vedli enako — kot to seveda zahteva že utečeno sodelovanje med policijami, ki niso od včeraj. Poleg tega je Ministrstvo za notranje zadeve že doslej sklenilo več sporazumov o sodelovanju z nekaterimi državami, s katerimi nastajajo določeni problemi v zvezi z nadzorovanjem prenekaterih sodobnih težav, kot so migracije, mamila, terorizem itd. Ker je Slovenija relativno majhna država in ima omejene zmogljivosti, med katerimi varnostne niso tako nepomembne, je **njeno vključevanje** v obravnavanje in reševanje širše varnostne problematike **toliko bolj pomembno**, ne nazadnje tudi zaradi vsega tistega, zaradi česar snujejo Europol, hkrati ko si mora še posebej v krogu drugih držav prizadevati za svojo lastno identifikacijo tudi na tem področju.

Zato je za slovensko policijo izredno važno, ne le kakšna bo njena organizacija v naslednjih desetletjih, marveč tudi **kako učinkovita bo v obvladovanju svojega in tujega kriminala**, ki se bo pojavljal na našem ozemlju. Zaradi vojne v bližini se Slovenija srečuje s prenekaterimi neugodnimi tokovi in »aferami«, ki jih ustvarja že sam položaj države na širšem ozemlju bivše Jugoslavije, nad katerimi še vedno bde nekatere regulacije, s katero Združeni narodi skušajo vplivati na razvoj dogodkov ob nastajanju novih držav. Te so obremenjene z velikimi selitvami prebivalstva, z masovnimi viktimizacijami življenja in premoženja ljudi, z različnimi radikalizmi in ekstremizmi (ki so po svojih posledicah neprimerljivi s tistimi pojavi, zaradi katerih je nastal TREVI) in sploh z vojno, ki pomeni destrukcijo vsega, kar je bilo v desetletjih ustvarjeno, in je v posmeh vsemu, kar danes v svetu predstavlja človekove pravice in državljanske svoboščine.

Če bo za slovensko policijo v naslednjih letih kaj pomembno, bo najprej tisto, kar se bo pojavljalo s popravilanjem posledic vojne v bližini, potem ko bo nastal mir. To pa bodo meje, migracije, javni red in mir, pravni promet, varnost prometnih tokov, ekstradicije in izgov storilcev različnih kaznivih dejanj.

Že doslej se nakazuje, da bo naslednje pomembno vprašanje zlasti boj zoper organizirani kriminal, tako poslovnega kot mafijskega tipa, ki bo po vsej verjetnosti po svojih sestavinah bolj tuj kot domač, čeprav bo tudi z zadnjim treba računati. Kajti, organizirani kriminal vedno sledi razvoju družbene ureditve, ki nas čaka. Pri nas ne bo nič drugače kot drugje, ko pravijo, da je »organizirani kriminal

predvsem otrok kapitalizma« in sledi kapitalizmu — saj sta oba motivirana z nekontroliranim »profitništvom«.

Zato se bo morala »policijska politika« (police policy) dosti bolj kot doslej **vključevati** ne le v splošne in globalne slovenske kriminalne, ampak predvsem **ustrezne evropske politike**, ki zdaj za policijo in prenekatero drugo organizacijo v Evropski uniji oblikujejo posamezne strategije in razvojne politike varnosti, res še predvsem v dvanajsterici ali s posameznimi dogovori, toda boja s kriminalom v Evropi kmalu ne bo več smiselno regionalizirati na posamezne dele kontinenta, kaj šele na prav določene skupine držav. Mafijski kriminal Vzhodne Evrope že grozeče kaže svojo podobo tudi Zahodni Evropi in ji narekuje ustrezno previdnost.

Poleg visoko specializiranega in hierarhiziranega boja z organiziranim kriminalom velja tudi pri nas upoštevati prednosti t. i. »community policing« z vsemi tistimi značilnostmi, ki jim je verjeti, da naj bi bila tudi naša policija ustanovljena predvsem **za zagotavljanje potreb nas ljudi in zlasti servisnega tipa** — vsaj glede varnosti v lokalni skupnosti.

Sodelovanje s tujimi organizacijami pa vedno zahteva visoko strokovno usposobljenost, tehnično opremljenost, ustvarjalnost (tudi v proizvodnji novega znanja), inventivnost, učinkovitost ter obvladovanje notranje varnostne problematike. Le na ta način bo **slovenska policija enakopraven partner tistim policijam**, ki danes snujejo Europol in ki morda tiho menijo, da bodo z njim imele vloge, ki jim dajejo možnost za vplivanje na dogajanja izven domačega prostora.

Na to je mogoče sklepati iz politične evforije¹² (Schengenskih sporazumov), ki se prenaša tudi v policijske organizacije določenih držav, saj mnoge morda upajo, da bo izvršni urad pri njih.¹³ To pa bi bila zanje gotovo velika prednost, zlasti v boju z mednarodnim organiziranim kriminalom in drugimi pojavi. O tem imajo ponekod v svetu že dokaj izdelane poglede, če že ne načrtov, v kakšnih smereh in kako naj bi Europol sploh deloval.

Slovenski policiji se velja približevati mednarodnim strategijam skupnega sodelovanja, boja s kriminalom tudi z ustreznim povezovanjem pri reševanju svojih notranjih varnostnih vprašanj. Kadar bo dosegla polnopravno članstvo tudi v evropski policijski organizaciji (Europol) pa mora biti pozorna na previdnost pri vseh tistih specifičnih problemih,

¹² Krüger, s. 13.

¹³ Po izjavi nemškega ministra za notranje zadeve, g. Kanther-ja od 1/2-1994, naj bi Europol začel delovati z oktobrom 1994, njegov sedež pa bi bil v Haagu, (glej Delo, 2/2-1994, s. 5).

¹¹ Maver, s. 87—91.

zaradi česar smo na naših tleh prav takšni in ne drugačni — ne nazadnje tudi v deviacijah.

SKLEP

Če se bo v naslednjih desetletjih kaj pokazalo z vso neizprosostjo, zlasti v Evropi, glede na razreševanje organiziranega kriminala predvsem poslovnega in mafijskega tipa, problemov narkomanije, kriminala, ki spremlja mednarodne migracije in spremembe prebivalstva, razraščanje nasilja in terorizma, bo predvsem to, da **potrebuje policija za svojo učinkovitost tudi več moči**. Že sedaj se kaže, da je marsikje — tudi v Evropi, vojska zagotovilo notranje varnosti, kar je lahko neprijetno, še posebej zato, ker se tudi policija v marsičem ni znebila vojaškega načina mišljenja.

»Evropa brez meja« je v marsičem plod politikov, ki jim že sedaj očitajo iluzionizem. Toda, le-ta je že doslej v marsičem spreminjal človeško zgodovino in zagnanci so bili vedno pred večino, ki jim je sledila — četudi v pogubo. Zamisli evropskega policijskega sodelovanja v skupni organizaciji z ustreznim izvršnim uradom je gotovo **predlog za t. i. »international policing«** z vsemi možnostmi ne le medkulturnih, ampak tudi mednacionalnih in predvsem meddržavnih komunikacij. Toda stili policijskih funkcij posameznih držav so izredno pestri in različni, saj pravijo, da je na tem območju nad trideset vrst nadzorstvenih dejavnosti, ki imajo policijski pomen. Toda, to še ni vse, večina jih je zgodovinsko tako zakoreninjena, da vsako spreminjanje rojeva ne le nezaupanje, ampak tudi strah in prestrašenost za vse tisto, kar je bilo doslej, kar ni brez pomena ne za državne organizacije in ne za javnost, za katero se povsod po svetu prav tako opravljajo policijske funkcije.

Zamisel Europa zadeva predvsem prihodnjo strukturo policijske dejavnosti v Evropi, kot si jo predstavljajo ta trenutek in še brez njene vzhodne polovice, ki jo tako kriminalnopolitično kot varnostno močno problematizirajo. Z Europolom oziroma tovrstno policijsko organiziranostjo želijo entuziasti z zahoda, ki jim ne gre odrekati političnih nagnjenj do ustvarjanja prav določenih mehanizmov za mednarodno sodelovanje, doseči ustrezen razvoj tudi na tem področju. Kajti **tudi sedaj poznamo**, če že ne radikalizirano speljane **organizacije**, pa vsaj **določene dogovore in sisteme sodelovanja za prav izbrane namene**, ki zaradi svojega obstoja in perspektiv gotovo terjajo drugačno in boljše ter predvsem nadzorljivo organiziranost. Ta naj bi bila tudi bolj učinkovita zlasti tam, kjer je »notranja varnost« posameznih držav najbolj ogrožena. To pa so poleg poudarjenih pojavov in procesov še delavske

demonstracije in stavke, ekstremizmi različnih vrst, sovraštvo do tujcev itd. Kolikor naj bi bila evropska policija ob prehodu v tretje tisočletje predvsem servisnega tipa, združena v Europolu, predvsem prozorna, ji takšno organiziranje daje položaj, ki **zahteva »policijo brez skrivnosti«**. To se sliši sicer zelo čudno, tuje in nesprejemljivo, zlasti še ob pomisleku, da bomo v naslednjih desetletjih zaradi staranja ljudi in splošnega upadanja rojstev živeli predvsem v — »Evropi tujcev« — morda tudi na Slovenskem. Kajti za pokojnine starih bodo morali prispevati dejavni — prišleki, ki bodo zaposleni na manj pomembnih, predvsem fizičnih in neintelektualnih delih. To pa gotovo spet narekuje drugačen kriminal, drugačno nevarnost in drugačne modele policijskega delovanja in bolj usklajeno reševanje problematike — navsezadnje tudi z Europolom.

Zato ni odveč vprašanje, je dejavnost Europa — resničnost ali sanje? Vsaka zamisel je v začetku določena iluzija, ki se sčasoma uresničuje in postaja stvarnost, čeprav drugačna od tiste, kot je bila zamišljena v začetku. Sedanje evropsko povezovanje glede varnosti, tako vojaškoobrambne kot »notranje«, gotovo gredo v smeri drugačnega in boljšega usklajevanja medsebojnih dejavnosti. Ob vojaškoobrambnem varstvu je notranja varnost držav gotovo nekaj drugega, ker gre predvsem za varnost doma in sedaj, in ta je gotovo večja in boljša, če gre za uspešnejšo »varnost« na širokih območjih in ne zgolj za določene majhne regije, ki so nenehno ogrožene s kriminalom od drugod. To pomeni, da mora biti »drugod« prav tako dobra »varnost« kot tukaj oziroma pri nas.

Glede na to je Europol morda še vedno določena **»vizija«, ki temelji na miru v Evropi**, kajti brez miru ni mogoče speljati tega koncepta v resničnost. Le mednarodni mir in »Evropa brez vojne« omogočata brezskrbno policijsko povezovanje, v katerem Slovenija ne sme ostati izolirana ter neintegrirana. Dve »hitrosti«¹⁴ v zamisli policijskega delovanja v Evropi — eden združen, drugi prepuščen državam na vzhodu, vključno s partnerstvom za mir, nista v prid mednarodni učinkovitosti boja zoper kriminal in deviantnost, ki ju bo v Evropi čedalje več. Toda, ali je mogoče pričakovati, da policijsko združevanje ne bi bilo spolitizirano in da bi bile policije posameznih držav tako samostojne, da bi presegle politične poglede na Evropo in se združevale samo v svojem kriminalnopolitičnem kontekstu? Na to ni mogoče upati. Zato je tudi policija v »polovici Evrope brez meja«, predvsem še vedno »dekla politike« in jo moramo kot tako po vsej verjetnosti tudi dojemati.

Rokopis končan 27. januarja 1994.

¹⁴ Walter, s. 142.

LITERATURA

1. BLEIBTREU, Eike: Europol, **Der Kriminalist**, 1993, 9, s. 322—326.
2. BOYE, Ivar: Europe After 1992, **The Police Chief**, October 1990, s. 16—17.
3. EKA: Ein Kriminalamt für Europa, **Kriminalistik**, Heidelberg, 41 (1987), 8—9, s. 424—427.
4. FREEDMAN, Lawrence/SAUNDERS, John v ed.: **Population Change and European Security**, Brassey's (UK), 1991, 295 s.
5. KRÜGER, Ralf: Europa im polizeilichen Alltag, **Kriminalistik**, 1992, 1, s. 13—17.
6. LOMMEL, Célestin: L'Europe de 1993. et la criminalité sans frontières? **Revue Internationale de criminologie et de police technique**, Ženeva, 45, 3, 1992, s. 35—366.
7. MAVER, Darko: 61. generalna skupščina Interpola, **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, Ljubljana, 44 (1993), 1, s. 87—91.
8. REBSCHER, Erich: Polizeisysteme in Europa, **Kriminalistik**, 1993, 4, s. 215—218.
9. SCHENK, Dieter: Bekämpfung der kriminalität von morgen, **Der Kriminalist**, 1992, 7—8, s. 302—305.
10. SCHREIBER, Wolfgang: Polizeiliche Zusammenarbeit in einem Europa ohne Grenzen, **Kriminalistik**, 1991, 6, s. 369—376.
11. ULBER, Gerhard: Europa — Paradies für Kriminelle? **Kriminalistik**, 1992, 2, s. 81—86.
12. WALTER, Bernd: Europa hat viele Termine, **Kriminalistik**, 1992, 3, s. 138—142.
13. ZACHERT, Hans-Ludwig: Europol, **Kriminalistik**, 1992, 1, s. 7—11.
14. ZIMMERMANN, Hans-Martin: Europäische Perspektiven, **Kriminalistik**, 1990, 8—9, s. 413—414.

Crime and Europol

Janez Pečar, L.L.D., Professor of Criminology, Rozmanova 2, 61000 Ljubljana, Slovenia

Several years of determined efforts by politicians and representatives of police organizations in some of the countries of Western Europe, i.e. the states of the European Union, have resulted in the organization of EUROPOL which will start to operate by October 1994 in the Hague. Although various forms of police association have already existed in Europe, EUROPOL can achieve such degree of integration of national police organizations that it could meet the most basic operational, functional, interstate, personnel and other needs of cooperation between the members states of the European Union. Since Eastern Europe, as well as probably some other countries in transition which are experiencing an »explosion« of crime, in particular organized crime, is remaining outside EUROPOL, the idea and the implementation of »Europe without borders« seems half-way. A reconceptualization of the activities of EUROPOL can therefore be soon expected, otherwise

Western Europe will be permanently threatened by all who were not invited to join it and who will need to cooperate in the next century in the formulation of a more uniform continental internal security and especially the »Europe of foreigners«.

Slovenia has to be integrated - among other reasons, also because of its own internal security - in various contemporary police integrations which is particularly important because of its smallness and the threat of »Europeization« of its own crime, in particular organized, economic and business one. In this context, it will be necessary to adapt to appropriate international standards in relation to knowledge, organization, communication, use of technology etc.

Key words: crime, the police, international cooperation, INTERPOL, EUROPOL

UDC 351.74:061.25(4) EUROPOL